

LA PSICOANÀLISI COM A MÈTODE CIENTÍFIC*

Joaquim POCH**

RESUMEN

Este artículo versa sobre la categoría científica del psicoanálisis. Trata de evidenciar, desde un punto de vista epistemológico, la ruptura que supone respecto a la metodología empleada por los naturalistas. Incluye una breve referencia a la evolución del pensamiento científico de Freud y compara las similitudes existentes con el pensamiento científico de otras disciplinas, como la física moderna. Finalmente, se incluyen unas consideraciones sobre una metodología «indiciaria» (GINSBURG, 1979).

ABSTRACT

This paper concerns the scientific value of Psychoanalysis. It puts on evidence that Psychoanalysis broke with the traditional naturalistic methodology, from the epistemologic point of view. It includes a brief reference to Freud's scientific thought evolution, and compares this with those of other disciplines like physics. Finally some considerations concerning a methodology based on «clues» (GINSBURG, 1979) are also proposed.

---

* Aquest treball ha estat inspirat, pel que fa referència a l'obra de Freud, en unes notes amablement cedides pel doctor P. Folch Mateu (vegeu bibliografia).

** Departament de Psicologia Fisiològica, Facultat de Psicologia, Universitat de Barcelona.

LA PSICOANÀLISI I LES CIÈNCIES NATURALS

Com diu José Bleger:

...la psicoanàlisi no reuneix únicament la triple condició de ser un procediment terapèutic, un mètode d'investigació i un conjunt de teories, sinó que, a més, constitueix un desafiament a la metodologia de les ciències de la naturalesa (BLEGER, 1977).

Per a la psicoanàlisi, l'objecte d'estudi de la psicologia varia radicalment dels objectes d'estudi de les ciències naturals; àdhuc crea un mètode nou, totalment particular i propi.

El mètode psicoanalític es fonamenta en dos conceptes bàsics: la comprensió i la interpretació. El segon és el vehicle per usar la comprensió. És aquí on es produeix la separació de les ciències naturals, ja que aquestes no tenen capacitat per controlar, verificar i objectivar el procés del moment de comprensió de les dades i els resultats. El discurs de les ciències naturals troba en el mètode analític quelcom que és aliè al seu estudi, quelcom que ha apartat, escindit i negat, bé que es dóna constantment com a ingredient sense el qual no seria possible elaborar, investigar i crear la comprensió.

El fet que els procediments de control i de verificació que posseeixen les ciències naturals no siguin aplicables a la psicoanàlisi no és pas producte de la mala fe científica, a vegades suposada, del psicoanalista, sinó, en ocasions, d'una deficiència del mateix mètode científic de les ciències de la naturalesa, que ha exclòs tots els elements que interferien en la creació del seu «mètode». El camp d'estudi del «naturalista» —en sentit lat— s'ha anat restringint fins allò que li era possible d'estudiar amb el seu mètode, renunciant a qualsevol altra possibilitat no quantificable des de la seva postura ideològica. Seguint J. Bleger:

No es tracta que les ciències de l'home no entren en el mètode científic. Es tracta que aquest últim no entra en les ciències de l'home (BLEGER, 1977).

El mètode científic és vàlid sempre que no exclou del seu estudi dues vessants importants però que sempre són negades: la intervenció humana en els objectes a estudiar i la intervenció de l'observador. El perill de deshumanització de la tecnologia i de la ciència és antic i conegut, però mai no es planteja com un problema intrínsec a la metodologia emprada, la qual cosa fa que el que es produeix amb l'esmentada tecnologia tingui gairebé sempre el mateix caràcter deshumanitzat.

En aquest punt, podem considerar la psicoanàlisi com un desafiament a la metodologia naturalista; aquesta no pot ajudar gens la psicoanàlisi en el seu procediment, la comprensió, perquè no se la pot explicar a si mateixa. En definitiva, ha bandejat allò que racionalment no pot controlar, objectivar ni verificar: el moment subjectiu de la comprensió.

L'objecte d'estudi de la psicoanàlisi també és diferent; almenys queda plantejat de cara a estudiar-lo d'una altra manera.

Si bé la psicoanàlisi va iniciar el seu treball sobre allò que ocorre a l'«interior» del pacient, el descobriment de la transferència ha fet que l'estudi, durant la sessió analítica, se centri sobre el que està passant en la relació interpersonal. Això implica també l'estudi del que ocorre al psicoanalista (contransferència). L'estudi del coneixement (epistemologia) perd el sentit com a fi en si mateix si no inclou l'ésser humà en les seves investigacions. No es tracta de l'estudi d'ens abstractes, sinó de la relació de l'home amb els ens esmentats.

Aquestes reflexions sobre problemes tan arduos com el replantejament de la validesa de la nostra postura ideològica i la necessitat d'una nova epistemologia no van destinades a invalidar tot el que fins ara s'ha descobert, sinó a fer que, tot prenent aquests assoliments en el seu just valor, siguem capaços d'adonar-nos que els fets mai no són «abstractes» i que l'alienació prové de la negació de la participació de l'ésser humà en els fets.

Estudiem la metodologia que sigui: observarem que no ens informa sobre com investigar, és a dir, sobre com pensar i crear. Els nostres investigadors actuals són sovint bons recopiladors de dades preparades per a l'observació, la compilació i la comprovació, però no estan preparats en general per realitzar una tasca «creadora», «descobridora», ja que una metodologia no ensenya pas com «crear». La psicoanàlisi, al contrari que les ciències naturals, pretén —amb tots els perills que això comporta— afrontar aquesta situació, va més enllà del mètode i n'investiga la naturalesa mateixa. La psicoanàlisi s'ha creat per estudiar justament aquest terreny que escapa a la metodologia «científica», el terreny de la interrelació de l'objectiu-subjectiu, el terreny de la irracionalitat-racionalitat i la seva interrelació.

Quedar-se aquí, però, seria ingenu i perillós: no seríem capaços d'entendre que la psicoanàlisi té plantejats problemes seriosos, greus insuficiències metodològiques, sobretot pel que fa referència al control, a la comprovació i a l'objectivació. Seria el mateix que no reconèixer l'enorme validesa dels mètodes científico-objetiuis i, per tant, negar tot allò

que han assolit. Ens cal acceptar que uns camps d'investigació ocupen el que els altres semblen haver bandejat; s'imposa, per tant, una profunda i seriosa reflexió des de tots dos terrenys per intentar una integració més útil i prolífica. Qualsevol esforç que tendeixi a una integració de la nostra tasca revertirà en una millor comprensió del nostre objecte d'estudi.

La psicoanàlisi ha d'entrar en contacte amb altres camps científics, ha de saber trobar tot allò que la pugui beneficiar sense renunciar al seu mètode. Tot allò que aparti de l'obscur dogmatisme tant l'analista com l'«objectivista» redundarà en una millor integració i, en conseqüència, en un coneixement millor de la realitat.

FREUD I EL MÈTODE PSICOANALÍTIC

Si Freud va crear alguna cosa, si en va descobrir alguna i si alguna l'ha fet immortal a les nostres ments, no és tant l'aparell metapsicològic descrit per ell, sinó el seu mètode: el desenvolupament d'una psicologia comprensiva que penetra en els fenòmens psicològics normals o patològics i en els seus significats.

Freud representa la vocació de servir alhora un ideal científic i un ideal humà. Aquesta tasca d'unificar dues proposicions tan diferents li devia reportar moments molt productius i fecunds, i d'altres de descoratjament per la impossibilitat d'obtenir-ne una entesa. Freud és fidel al mètode científico-natural i alhora es rebella contra la seva immobilitat. Amb la seva subversió enriqueix la ciència; amb la seva actitud, ens ha mostrat com és de necessari ser fidel a la doble dimensió de l'home: la dimensió naturalista i la humanista. Superar la dicotomia cartesiana és una tasca difícil, apassionant i motiu de grans troballes.

Amb aquesta actitud aconsegeix de vincular el símptoma corporal amb la realitat mental del malalt (recordem els seus primers escrits sobre la histèria) (FREUD, 1895). Així arriba a descobrir que el símptoma corporal, el somni, el tret de caràcter, etc. són l'expressió d'una transacció, d'un compromís entre tendències oposades, com ara l'agressió i la submissió, la sexualitat adulta i la infantil, el narcisisme i l'altruisme, etc.

Establerta aquesta relació estructural entre els àmbits corporal i mental, Freud haurà d'anar cap a l'establiment d'una altra relació integrativa entre els diferents moments de la història del malalt. El símptoma sintetitza, en la seva materialització concreta, passat i present; el trauma

infantil és reviscut ara en la situació present en tant que aquesta evoca la situació infantil traumàtica.

En aquesta actitud, Freud encara s'exclou com a observador que participa en l'acte exploratori; creu que la seva interpretació, que la seva versió dels fets, gaudeix de la pretesa objectivitat del mètode naturalista.

A partir de 1897, s'adona que aquesta teoria traumàtica té molt d'absolutista i unilateral, ja que pretén explicar-se, a través d'un fet del passat remot, la complexa realitat del malalt. Així, Freud deixa de considerar el passat com un fet petrificat, localitzat estàticament en el temps, i el considera com una experiència viva, com una història vital interna, com un canvi i un desenvolupament en la dialèctica constant del subjecte amb l'experiència oferta pel present (FOLCH, 1980).

Així la reconstrucció del passat resulta un fet secundari de l'anàlisi. El que importa del passat infantil és com es reproduïx en la relació que el malalt estableix amb el psicoanalista. Neix, d'aquesta manera, el concepte de transferència, que és l'expressió dramatitzada de la relació infantil amb els seus objectes mentals.

La metodologia freudiana s'ha mogut entre pols oposats: realitat externa i interna, conscient i inconscient, passat i present, instints de vida i de mort, etc.

Freud no treballava per assolir una síntesi o transacció definitiva dels dos pols dialèctics, sinó que s'esforçava a ampliar cada pol oposat, tot tractant de desnivellar amb nous interrogants la pretesa síntesi provisional a què havia arribat. Aquesta metodologia dóna suport al caràcter científic del treball del psicoanalista, donat que no pretén arribar a veritats irrefutables sinó que les seves conclusions són sempre obertes a ser refutades.

Aquesta actitud metodològica revoltarà el pensament empíric tradicional, acostumat a fer correspondre un fenomen a una causa. Freud proposa diferents condicionants per a un mateix fenomen, diferents motivacions per a una mateixa expressió de comportament o per a un símptoma. Aquesta plurideterminació, que té un caràcter positiu en la mesura que resta oberta a noves aportacions o descobertes, es rep malament des d'una mentalitat científic-positivista, la qual sempre reclamaria una significació única i exhaustiva per a cada fenomen.

Fer del conflicte, de la realitat mental, un objecte científic, fer entrar aquest objecte dins el terreny de les dades observables, era tractar d'incloure en un sistema científic experimental, observable, zones de la vida mental que havien estat fins aleshores excloses de la consideració psico-

lògica i, no cal dir-ho, de la pràctica mèdica habitual. En aquesta situació, es va donar la paraula al malalt, i aquest va començar a explicar-nos, per unes vies insospitades, el seu desig de comunicar-se i d'explicar el seu propi conflicte, que ni ell mateix entenia. El diàleg metge-malalt no entrava en la consideració de la simptomatologia. Una pretesa objectivitat el deixava lluny, les seves paraules eren mers sorolls que, com a molt, servien per fer un recull fred i asèptic de símptomes, que acabaven per construir una síndrome abstracta susceptible o no de tal tractament.

També s'acostà a la descoberta de la transferència i descobrí la necessitat de l'autoanàlisi. Com a científic, va comprendre la necessitat de tenir en compte la realitat mental del psicoanalista, ja que amb aquesta s'avaluaven l'experiment i els resultats.

LA TASCA PSICOANALÍTICA, UN AFER TERAPÈUTIC I CIENTÍFIC

Partint de la base que per a molts el fenomen de la transferència no és una dada com a tal sinó una teoria, s'entén la impossibilitat de comprendre la investigació que es pot dur a terme durant una sessió psicoanalítica. En la dita sessió s'investiga, es busca, allò que no es coneix. La sessió psicoanalítica pot comparar-se a l'experiment realitzat al laboratori. L'experiment és el fenomen de la relació interpersonal establerta, mentre que el laboratori seria el marc espàcio-temporal determinat en el «contracte» psicoanalític. La lògica de treball psicoanalític no s'ajusta realment a la lògica d'allò que anomenem racionalitat, en la mesura que la raó que apliquem per demostrar s'aparta bastant del raonament que apliquem per comprendre, pensar i investigar (POCH, 1980).

En la sessió analítica es treballa sobre unes dades que no sempre poden ni han de ser «allò que s'ha vist» o «s'ha escoltat», sinó també, i aquesta és una de les pedres fonamentals del mètode psicoanalític, «allò que se sent». Per tant, la naturalesa de la dada psicoanalítica és complexa, ja que es tracta d'una interrelació de dues persones que estan involucrades per complet. En conseqüència, la dada queda configurada en una certa proporció pel psicoanalista mateix, i és aquí on creiem que l'actitud científica de l'analista és irreprotxable en tant que inclou en l'observació aquells fenòmens que l'«objectivisme» exclou. La nostra convicció és que s'és més objectiu quan es té *in mente* la subjectivitat.

El psicoanalista, amb l'actitud i les dades que ofereix el malalt, formula hipòtesis sobre la relació particular que té lloc entre ell i el pacient, hipòtesis que han de ser verificades o corregides en la relació ulterior de l'analista amb l'analitzat.

Tot això no vol suposar que la psicoanàlisi pertanyi al camp de les ciències físico-matemàtiques. La psicoanàlisi sempre té alguna cosa de ciència natural i de ciència històrica, de ciència lingüística i de ciència social. Aquests serien els elements constitutius d'un mètode que va configurant-se amb una independència creixent i amb unes vinculacions cada cop més extenses amb d'altres ciències. Aquesta peculiaritat li vindria donada pel particular objecte d'estudi que té.

Els rendiments que la psicoanàlisi ha donat són nombrosos. En patologia, ha constatat la importància verificada i decisiva de la biografia del malalt i de la situació emocional d'aquest en la producció i en la cura de tota mena de malalties. Pel que fa a la psicologia, ha aportat els fonaments d'una nova teoria de la percepció, la qual deixa de ser considerada com un procés centrípet simplista i esdevé un procés circular a causa de l'interjoc de projeccions i d'introjeccions. En la neuropsicologia, ha permès d'establir les correspondències entre les mancances d'assistència maternal i els trastorns funcionals i lesionals del sistema nerviós. En ciències socials, la psicoanàlisi ha aportat l'estudi de dinàmica de grups. I podríem continuar, però valgui això de mostra.

UNA COMPARACIÓ: PSICOANÀLISI I FÍSICA

Sense voler equiparar la psicoanàlisi a la física, m'agradaria encara fer un seguit de consideracions que puguin fer-nos entendre quant de comú hi ha entre totes dues metodologies i, en definitiva, comprendre com el pensament científic no és pas equiparable al mètode experimental.

El pensament científic és aquell que tracta de conèixer la veritable natura de la realitat. Tracta, per tant, d'allò que és desconegut. Un tècnic és una persona altament entrenada, que té per treball aplicar tècniques i principis ja coneguts. A vegades anomenem científic el que és senzillament tècnica, aplicació de lleis formulades i reconegudes com a vàlides. El parany en què cauen molts dels nostres investigadors és que miren de descobrir parcelles de realitat per mitjans purament tècnics, sense poder-se atansar, per la rigidesa que els mètodes comporten, a allò que realment és desconegut.

En resum, el científic pretén descobrir, el tècnic aplica allò que ja ha estat descobert; però el que fa el científic, és descobrir o crear? Molta gent pensa que el descobriment és un veritable acte de creació. Si això fos així, la distinció entre ciència i art quedaria per força molt poc clara. El mateix Albert Einstein deia:

Els conceptes físics són creacions lliures de la ment humana, i no estan, encara que ho sembli, determinats de forma única pel món exterior. En el nostre esforç per comprendre la realitat, som quelcom així com un home que tracta d'entendre com funciona un rellotge tancat a la seva caixa. Veu l'esfera, les busques que es mouen i potser, fins i tot, escolta el tic-tac, però no té els mitjans per obrir la caixa. Si es tracta d'un home d'enginy, pot formar-se una idea del mecanisme responsable de totes les coses que està veient, però mai no podrà estar segur que el model, la imatge que es va formar en la seva ment, sigui l'única capaç d'explicar les coses que està observant. Mai no podrà estar en condicions de comparar el mecanisme real amb la imatge que ell se n'ha format, i ni tan sols imaginar les conseqüències d'una tal comparació (EINSTEIN i INFELD, 1938).

Fer una explicació de la realitat que observem és un acte de creació. És una forma d'expandir els límits que ens havíem imposat anteriorment. La diferència entre el geni i el psicòtic sols queda confirmada per l'adequació entre el comportament de la realitat i la nova teoria proposada pel primer. El psicòtic, tot i havent proposat una nova teoria de la realitat, en un esforç creatiu incomparable, queda marginat de la creació, de la genialitat, d'aberrants que són les seves proposicions. En arribar a aquestes altures cal preguntar-se, però, si Galilei, amb les seves investigacions, no va ser considerat un bruixot, un alienat de l'època.

Un dels problemes que freqüentment té plantejats la psicoanàlisi és el seu sistema comunicatiu. El físic troba en el llenguatge matemàtic la via d'expressió més concisa; però, desgraciadament, això el torna intel·ligible per als que no tenen un bon cabal de coneixements matemàtics. La psicoanàlisi xoca amb el mateix problema. En primer lloc, no disposa d'un llenguatge tan específic i concís com el matemàtic, i en segon lloc, un cop ha creat unes fórmules explicatives dels seus descobriments, xoca amb la dificultat que aquest llenguatge és massa específic per als que no hi estan avesats. Una altra dificultat és que el llenguatge ens permet de parlar d'una experiència, però tots sabem que la descripció d'una experiència no és de cap manera l'experiència en si. Per això resulta tan difícil la transmissió de l'experiència psicoanalítica quan aquesta no es viu, sinó que queda resumida en una xerrada.

La psicoanàlisi no pretén ni pot invalidar tot un seguit de coneixements anteriors o concomitants a ella, sols tracta d'eleva la perspectiva d'observació, d'ampliar els límits amb què ens trobem. La física newtoniana no desaparegué pas perquè fos formulada la teoria de la relativitat; el que Einstein realment va descobrir fou que la forma en què s'havia anat observant la natura no era prou ampla i no copsava tot el que era necessari per explicar els fenòmens que podien ser observats. Einstein havia trobat el límit de les teories prèvies. De la mateixa manera, Freud, amb les seves descobertes, marca els límits de les teories prèvies i en postula una de nova, amb un poder explicatiu que fa més entenedor el trastorn mental i la vida psíquica en general.

Donem-li de nou la paraula a Einstein:

Crear una nova teoria no consisteix a destruir el vell graner i aixecar en lloc seu un gratacel. És més aviat com escalar una muntanya, guanyant perspectives noves i més amples, descobrint contactes inesperats entre el nostre punt de partida i el ric paisatge que se'ns revela al seu entorn. Però el punt de què partim continua existint i pot ser vist, encara que ens sembli més petit i hagi passat a ser una petita part de la nostra perspectiva més àmplia, que hem assolit en superar els obstacles del nostre camí, ple d'aventures cap al cim (EINSTEIN i INFELD, 1938).

De fet, en l'elaboració de les teories científiques, com ara el cas de la metapsicologia de Freud, l'important és fer una explicació d'un reguitzell de fenòmens que d'altra forma no en tenen. En efecte, descriure una crisi vegetativa o un irrefrenable ritual obsessiu cada vegada que el malalt s'acosta o topa amb una fantasia de rivalitat, correspon a l'observació d'un fet clínic més o menys repetit durant el curs de les sessions. Deducir de tot això que aquella persona frena el seu impuls competitiu o se'n defensa mitjançant la crisi d'ansietat o el ritual obsessiu és interpretar uns fets i fer una afirmació metapsicològica en el sentit dels mecanismes de defensa, és a dir, que en atansar-se a l'acompliment impulsiu, hom pot reaccionar amb una ansietat paralitzadora o amb una dissociació de si mateix, a fi de negar, diferir o modular l'impuls inicial. Però deduir d'aquests i d'altres fets que una característica de l'home és un dualisme de pulsions bàsiques, una constant dialèctica entre pulsions de vida i de mort, amb les diferents variants de fusions i defusions d'un i altre, això és una deducció metafísica.

Si un dels avanços que va fer Freud va ser incorporar l'observador dins l'acte d'observació, i tenir en compte la seva participació activa, els físics del nostre temps estan en les mateixes. Així ens ho explica John Wheeler, físic nord-americà:

L'acte vital és l'acte de participació. Participador és el nou concepte incontrovertible que ha ofert la mecànica quàntica. Enderroca el terme d'observador, de la teoria clàssica, que designa l'home que està segur darrera d'un gruixut vidre protector, i observa el que succeeix al seu voltant sense participar-hi. Això és quelcom que no es pot fer en mecànica quàntica... (WHEELER, 1973).

Totes aquestes reflexions en mecànica quàntica sorgeixen de les dificultats que es crearen en descobrir que la física newtoniana no era capaç d'explicar el que succeïa a nivel subatòmic. En aquest dit pla subatòmic, es descobrí que l'acte d'observar modificava invariablement el fenomen observat. No es podia, per exemple, saber al mateix temps el «moment» i la «posició» d'una partícula. Es pot saber quelcom d'ambdues aproximadament, com a probabilitat, i com més sabem d'un aspecte, menys en sabem de l'altre. Aquest és, esquematitzat, el famós principi d'incertesa de W. Heisenberg.

Sembla, doncs, que la física i els físics van haver d'encarar-se al mateix problema de Freud: el subjectivisme de l'observació. En incloure aquesta dada en la investigació científica, l'aprehensió de la realitat esdevenia més complexa, però s'evitava una greu dissociació i, per tant, l'apropament a la realitat era més intens.

Avui dia es poden dissenyar experiments que demostrin tant la naturalesa ondulatoria com corpuscular de la llum. Sols cal variar l'experiment i la conclusió és una o altra. Einstein va mirar d'harmonitzar totes dues teories, tots dos experiments, en una fórmula força revolucionària. Va poder integrar pols oposats en una teoria integradora. Freud va fer el mateix en estudiar els fenòmens de l'aparell mental. Amb això vull dir que els prejudicis de l'investigador determinen l'experiment i els seus resultats, i és impossible d'investigar sense prejudicis, ja que el fet d'atansar-se a una observació pretesament neutra, lliure de prejudicis, ja és una forma de prejudici. Acusar de subjectivisme la psicoanàlisi enfront d'una pretesa objectivitat de la ciència experimental seria tant com invalidar qualsevol possibilitat científica, fins i tot la ciència objectiva mateixa.

EL PARADIGMA INDICIARI DE GINSBURG

D'altra banda, i ja per acabar, voldria exposar molt breument les consideracions de C. Ginsburg sobre el que ell anomena paradigma indiciari (GINSBURG, 1979).

Aquest autor tracta de demostrar com a la fi del segle XVIII neix subtilment un model epistemològic que no ha rebut gaire atenció. Ell l'anomena mètode indiciari i és, de fet, un pont entre el racionalisme i l'irracionalisme. Basa el seu estudi en les investigacions de Morelli, que dedicà bona part de la seva vida a la investigació de falsificacions de pintures i falses atribucions d'obres a persones que no n'eren pas els autors. Fonamentava el seu mètode d'investigació en les parts de la pintura a les quals menys atenció es parava, com ara els lòbuls de les orelles, les ungles, les formes dels dits dels peus i de les mans, etc. No intentava descobrir una falsificació atenent a l'escola del pintor i de les seves característiques, acadèmicament reconegudes, sinó a aquells detalls que passaven desapercebuts habitualment. Les seves troballes van ser espectaculars i importants.

Ginsburg continua dreçant un paralelisme entre Morelli i el personatge de Sherlock Holmes, creat per A. Conan Doyle, ja que el detectiu fa grans descobertes fixant-se en indicis normalment desapercebuts. Per fi, assenyala el paralelisme entre el mètode de Morelli i Holmes amb el de Freud. Troba que el psicoanalista vienès fa el mateix: fixa la seva atenció sobre el símptoma desapercebut, més encara, en el seu significat ocult, i en descobreix la causa inconscient.

Amb tot això, l'autor tracta de demostrar que les dades marginals ocupen un lloc revelador i constitueixen la clau per accedir als productes més ocults de l'esperit humà. Seguint aquest mètode, dades potser infinitesimals permeten de copsar una realitat més profunda que d'altra manera resultava intangible.

Seguint potser el seu mètode, Ginsburg ens explica que Morelli, Conan Doyle i Freud feien servir el model de la semiòtica mèdica, és a dir, una disciplina que permet diagnosticar una malaltia de visió impossible, sobre dades o signes indirectes: tots tres eren metges.

El mètode indiciari es consolida en el segle XIX, però té els seus antecedents, fins i tot, en la prehistòria. El caçador fa servir una munió de dades sobre rastres, pistes, indicis, intuïcions, etc. que, un cop computades, el porten a la peça que volia caçar. Aquesta activitat, que es transmet amb l'aprenentatge, no pot ser generalitzada, defuig les regles de l'objectivitat. Està centrada en l'acte particular, en el moment concret, en la individualitat. La perspectiva del que és individual no és quantificable ni repetible; i el metge, com el caçador prehistòric, es troba enfrontat a la individualitat a cada moment, al que no és quantificable. El patrimoni cognoscitiu d'aquest metge-caçador és fet sobre

dades infinitesimals que es mobilitzen per comprendre i diagnosticar davant de cada nova individualitat. No és sols el bagatge de l'experiència el que forneix la seva capacitat diagnòstica, sinó més aviat una capacitat per esbrinar el que és poc aparent en l'índici, en la dada muda, oculta darrera l'ombra del que és aparent i general.

Rescatar aquesta capacitat i reivindicar-la com a vella tradició nostra és un reconeixement cap als nostres mestres i un enriquiment personal de vàlua potser insospitada. Quantes vegades, enlluernats per una tecnologia aparentment científica, oblidem les incommensurables capacitats de què disposem i que hem rebut en una transmissió generacional esforçada i amatent! Desvaloritzar aquestes capacitats no és altra cosa que menystenir-nos nosaltres mateixos i sotmetre'ns a l'esclavatge d'una objectivitat pretesament científica, que anul·la la individualitat i la diversificació.

L'imperi de la matemàtica i del mètode experimental impliquen la quantificació i la reiterabilitat del fenomen, cosa que és impossible d'aplicar a fets individuals. L'estudi del que és general i la seva assimilació com a mètode científic exclou radicalment del camp científic el que és individual. Contràriament, la prospectiva individual exclou la repetitivitat del fenomen, a causa de la seva tasca mateixa, i pot usar la quantificació solament com a funció auxiliar.

En aquest punt sorgeixen, doncs, dues vies: o se sacrifica la coneixença de l'element individual a la generalització (més o menys rigorosa, més o menys formulable en llenguatge matemàtic), o es tracta d'elaborar un paradigma divers, impregnat dels coneixements científics (encara que tot per definir) de la individualitat. Podem afirmar que la propensió a obstruir el tracte individual d'un objecte és directament proporcional a la distància emotiva de l'observador. La psicoanàlisi es troba en aquesta tasca apassionant d'aproximar-se a la individualitat procurant elaborar un paradigma divers sota els coneixements científics heretats.

La psicoanàlisi té molts problemes plantejats; alguns de comuns a altres ciències, com, per exemple, les implicacions ideològiques; altres li són propis: entre aquests, l'endarreriment de l'evolució de la psicoanàlisi a la nostra nació i a la resta de l'estat, a causa de la dictadura i de la prohibició de l'obra freudiana durant vint anys.

Serveixin, doncs, aquestes ratlles com a meditació sobre els problemes centrals que crec que són el nucli de la potencialitat, investigadora de la psicoanàlisi: la seva capacitat creativa.

Bibliografia

- BLEGER, J., 1977, «El psicoanálisis y el método científico», dins A. ZIZIEMSKY, *Métodos de investigación en psicología y psicopatología*, Nueva Visión, Buenos Aires.
- EINSTEIN, A. i INFELD, L., 1938, *The evolution of physics*, Simon & Schuster, Nova York.
- FOLCH, P., 1980, *Freud i el mètode científic*, original cedit per l'autor, Barcelona.
- GINSBURG, C., 1979, «Spie. Radici di un paradigma indiciario», dins A. GARGANI (ed.), *Crisis della ragione*, Enaoudi, Torí.
- POCH, J., 1980, «Métodos de investigación en psicopatología y psiquiatría (I) y (II)», dins J. VALLEJO, A. BULBENA, A. GRAU, J. SERRALLONGA, *Introducción a la psicopatología y psiquiatría*, J. Salvat, Barcelona.
- WHEELER, J.A., THORNE, K.S. i MISNER, C., 1973, *Gravitation*, Freeman, San Francisco.